

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

07 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Toma Nadejda,

Judecători – Boico Victor, Diaconu Iurie, Catan Liliana, Guzun Ion,

a judecat, fără citarea părților, în baza materialelor cauzei, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Cahul, Tomița Mihail, împotriva deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, în cauza penală în privința lui,

Crivoborod Nicanor

Termenul examinării cauzei:

Prima instanță: 19.02.2020 – 28.12.2021;

Instanța de apel: 04.02.2022 – 19.04.2022;

Instanța de recurs: 24.06.2022 – 07.11.2022.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir din 28 decembrie 2021, Crivoborod Nicanor a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal și condamnat la 1 (un) an închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Conform art. 85 alin. (1) Cod penal, a fost adăugată parțial la pedeapsa aplicată prin noua sentință, partea neexecutată a pedepsei stabilite prin decizia Curții Supreme de Justiție din 09.02.2021, potrivit căreia Crivoborod Nicanor a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 201¹ alin. (1), lit. b), art. 201¹ alin. (1), lit. b), art. 320¹ Cod penal, la o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani 6 luni, cu executarea în penitenciar de timp semiînchis, și i-a fost stabilit definitiv lui Crivoborod Nicanor pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 1 an 6 luni, cu executarea în penitenciar de tip semiînchis.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că, Crivoborod Nicanor în perioada de timp de la 30 septembrie 2019 de la ora 13:00 și până la 30 septembrie 2019 ora 14:51, cunoscând cu certitudine că prin ordonanța de protecție adoptată la 09 august 2019 de către Judecătoria Cahul, sediul Cantemir, a fost obligat pentru un termen de 02 luni și 25 de zile să părăsească temporar locuința comună din s. Ciobalaccia, r. Cantemir, să stea departe de locul aflării mamei sale Dermenji Efimia, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei, excluzând și orice contact vizual cu ea, precum și să nu contacteze telefonic cu ultima, intenționat a

ignorat măsurile de protecție stabilite, continuând să se afle la domiciliul mamei sale Dermenji Efimia, din s. Ciobalaccia, r. Cantemir, inițiind conflicte, numind-o cu cuvinte necenzurate, precum și agresând-o verbal pe ultima.

Acțiuni, care au fost încadrate în baza art. 320¹ Cod penal "neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, și anume neexecutarea intenționată cât și eschivarea de la executarea măsurilor stabilite de instanța de judecată în ordonanța de protecție a victimei violenței în familie".

3. Ne fiind de acord cu această sentință, cereri de apel au depus:

3.1. Procurorul în Procuratura r. Cantemir, Enachi Gheorghe, care prin apelul declarat a solicitat casarea parțială a sentinței, în partea ce ține de cumularea sentințelor și modul de calculare a pedepsei rămase spre executare.

Astfel, a menționat că, consideră necesară rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care în urma aplicării prevederilor art. 84 Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial a pedepselor, să-i fie stabilită pedeapsa definitivă de 3 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis și includerea în termenul de pedeapsă, perioada pedepsei cu închisoarea executată de inculpat în temeiul deciziei Curții Supreme de Justiție din 09.02.2021.

3.2. Inculpatul Crivoborod Nicanor, prin apelul declarat a solicitat casarea sentinței contestate și emiterea unei hotărâri de aplicare a unei pedepse mai blânde.

4. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, a fost admis apelul declarat de către procurorul în Procuratura r. Cantemir, Enachi Gheorghe și cel declarat de inculpatul Crivoborod Nicanor, casată total sentința Judecătorei Cahul, sediul Cantemir din 28 decembrie 2021, și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează:

"În baza art. 1-2 a Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021, se încetează procesul penal în privința lui Crivoborod Nicanor, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal."

4.1. Instanța de apel pentru a decide în sensul dat a reținut că dat fiind faptul că, probe noi la examinarea cauzei în instanța de apel nu au fost administrate, iar de partea apărării și partea acuzării nu se contestă învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal, instanța de apel se va axa asupra răspunderii penale a lui Crivoborod Nicanor față de fapta săvârșită.

S-a reținut că Crivoborod Nicanor prin cererea confirmată de către apărătorul acestuia, a solicitat aplicarea Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova și încetarea procesului de învinuire de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal (Vol. II, f.d.79).

Conform art. 1 alin. (1), (4) al Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova „(1) prezenta lege se aplică condiționat și exclusiv persoanelor bănuite, învinuite și inculpate, precum și persoanelor condamnate, care sunt caracterizate

pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art. 2–5, 7, 8; (4) Aplicarea amnistiei față de persoanele bănuite, învinuite se decide de procuror, la faza de urmărire penală, iar față de 4 persoanele inculpate care cad sub incidența art. 2 alin. (4) – de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei”. Art. 2 alin. (1), (3) din Legea sus menționată prevede că, „(1) procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr. 985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. (3) Încetarea procesului penal conform alin.(1) și (2) are loc cu acordul scris al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate”. La art. 107 alin. (1), (3) Cod penal este stipulat că, „(1) amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei. (3) Amnistia nu se aplică în cazul săvârșirii de infracțiuni prevăzute la art.1661 alin.(2)–(4), precum și persoanelor care au săvârșit asupra minorilor infracțiuni prevăzute la art.171-1751 , 201, 206, 208, 208¹ și 208²”.

Potrivit instanței de apel Crivoborod Nicanor este învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal, în perioada de timp de la 30 septembrie 2019 de la ora 13:00 și până la 30 septembrie 2019 ora 14:51. Deci, până la adoptarea Legii nr.243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Mai mult ca atât, nu se poate trece cu vederea faptul că, infracțiunea prevăzută la art. 320¹ Cod penal, în temeiul art. 16 alin. (3) Cod penal, este o infracțiune mai puțin gravă, sancțiunea căreia prevede: muncă neremunerată în folosul comunității de la 160 la 200 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

Din materialele cauzei, instanța de apel a constatat că, inculpatul Crivoborod Nicanor întrunește condițiile instituite de Legea nr. 243 din 24.12.2021, și în privința acestuia pot fi aplicate dispozițiile legale, iar procesul penal urmează a fi încetat în legătură cu intervenirea amnistiei. Așa cum, chiar dacă Crivoborod Nicanor a mai fost atras la răspundere penală (Vol. I, f.d. 148-164, Vol. II, f.d. 65-69), punând accent pe prevederile art. 6 din Legea nr. 243 din 24.12.2021, conform căroră“(1) prevederile art. 1–5 nu se aplică persoanei: a) condamnate la detențiune pe viață sau a cărei pedeapsă capitală a fost comutată în pedeapsă cu închisoare ori în pedeapsa detențiunii pe viață și care a executat mai puțin de 25 de ani de închisoare; persoanei bănuite, învinuite, inculpate sau condamnate care a fost condamnată anterior pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, executând în tot sau în parte pedeapsa cu închisoare”, rezultă că, norma dată nu este aplicabilă cazului.

Prin urmare, reținând că fapta incriminată inculpatului constituie infracțiunea, care a avut loc anterior adoptării actului de amnistie, sancțiunea

prevăzută de acestea cad sub incidența actului de amnistie, precum și faptul că inculpatul Crivoborod Nicanor nu se încadrează în restricțiile prevăzute de lege. Instanța de apel a conchis ca fiind aplicabile prevederile art. 1 și 2 ale Legii amnistiei și a încetat procesul penal în privința inculpatului Crivoborod Nicanor, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal. Așa cum, Crivoborod Nicanor nu cade sub restricțiile stipulate la art. 6, care ar împiedica aplicabilitatea amnistiei în privința inculpatului.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către procurorul în Procuratura de circumscripție Cahul, Tomița Mihail, care invocând incidența pct. 6) a dispozițiilor art. 427 Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroare judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

5.1. În motivarea recursului ordinar declarat, a invocat că potrivit prevederilor art. 389 alin. (1), (4) pct. 2) Cod de procedură penală, ” (1) Sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. (4) Sentința de condamnare se adoptă: 2) cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul penal și în cazurile prevăzute în art. 89 alin. (2) lit. a), b), c), e), f), g) din Codul penal.”

Din conținutul alin. (6) din același articol rezultă, că la adoptarea sentinței de condamnare cu liberarea de pedeapsă sau, după caz, sentinței de condamnare fără stabilirea pedepsei, instanța argumentează în baza căror temeuri, prevăzute de Codul penal, adoptă sentința dată.

Nu-i este clar, de ce instanța de apel încetează procesul penal în privința lui Crivoborod Nicanor, în temeiul prevederilor art. 1 și 2 a Legii privind amnistia nr. 243 din 24.12.2021, dar nu liberează inculpatul Crivoborod Nicanor de executarea pedepsei penale, soluție ce corespunde prevederilor art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală.

Indică că la etapa judecării cauzei penale, după cercetări judecătorești și dezbateri, nu este posibilă încetarea procesului penal în temeiul legii cu privire la amnistie, conform art. 107 din Codul penal, dar pronunțarea sentinței de condamnare cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei.

6. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit constată că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor stipulate expres de art. 427 Cod de

procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților. Or, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs ordinar pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel la judecarea cauzei.

Instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri neîntemeiate, totodată verificând dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept în privința persoanelor care l-au declarat.

Potrivit practicii cu privire la judecarea cauzelor penale în ordine de apel și conform art. 414 Cod de procedură penală, *chestiunile de fapt* asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sunt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant, dacă există circumstanțe atenuante și agravante, dacă probele corect au fost apreciate, dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală. În ce privește *chestiunile de drept* pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual sau penal, au fost corect aplicate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare, dacă eroarea constatată nu poate fi corectată de instanța de recurs.

Din conținutul recursului ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Cahul, Tomița Mihail, se constată temeiul pentru recurs prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, potrivit căruia, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și apel atunci când *hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.*

Colegiul penal lărgit atestă, că criticele procurorului, în esență, se referă la deficiențele părții dispozitive a deciziei pronunțate de instanța de apel, relevând că instanța vădit greșit a formulat soluția, fiind în fond de acord cu aplicarea, în prezența speță a Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, în privința inculpatului Crivoborod Nicanor.

Verificând criticele expuse de recurent, în raport cu lucrările cauzei, Colegiul penal lărgit constată că acestea sunt întemeiate, este incident cazul de casare invocat de procuror, prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, deoarece instanța de al doilea grad de jurisdicție judecând cauza în ordine de apel, a adoptat o decizie care nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, iar dispozitivul hotărârii este expus neclar, erori de drept ce nu pot fi corectate în prezenta procedură, or instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza în fond, substituind instanța care a judecat apelul cu încălcarea prevederilor legii procesual-penale.

Potrivit dispozitivului deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, s-a dispus:

”Se admite apelul declarat de către procurorul în Procuratura r. Cantemir – Gheorghe Enachi și cel declarat de inculpatul Crivoborod Nicanor.

Se casează total sentința Judecătorei Cahul, sediul Cantemir din 28 decembrie 2021, pronunțată în cauza penală privindu-l pe Crivoborod Nicanor, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal, și se pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează:

În baza art. 1-2 a Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021, se încetează procesul penal în privința lui Crivoborod Nicanor, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 320¹ Cod penal.

Crivoborod Nicanor urmează să fie liberat de sub strajă din sala ședinței de judecată, dacă nu este obligat să execute pedeapsa cu închisoare în baza altor sentințe sau decizii de condamnare.”

Colegiul penal lărgit menționează că la 24 decembrie 2021 a fost adoptată și la 31 decembrie 2021 a intrat în vigoare Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, în continuare Legea nr. 243.

În corespundere cu art. 107 alin. (1) Cod penal, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

În acest sens, Colegiul penal lărgit notează că instanța de apel la adoptarea soluției în speță nu a ținut cont că, pronunțarea unei sentințe (hotărâri) de încetare a procesului penal în legătură cu intervenirea amnistiei în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, când –„există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală”, poate avea loc doar dacă pe parcursul judecării cauzei, în ședința preliminară, se constată aplicabilitatea Legii nr. 243, iar inculpatul își manifestă acordul privind încetarea procesului penal în privința sa, în baza acestui temei.

Acest fapt, rezultă din contrapunerea și interpretarea prevederilor art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală, ce stipulează că: – „Dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă”, precum și a art. 332 alin. (1), (5) Cod

de procedură penală, care prevede că: - „ (1) În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 275 pct. 5)–9), 285 alin. (2), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 din Codul penal, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă. (5) În cazul prevăzut la art. 275 pct. 4), încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit”, art. 285 alin. (2) Cod de procedură penală, care stipulează că: „Încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) din prezentul cod”, și art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală, care prevede că: – „Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care a intervenit termenul de prescripție sau amnistia”.

În ipoteza în care în procesul judecării cauzei, după ședința preliminară, inclusiv la faza judecării apelului, instanța de judecată constată aplicabilitatea Legii nr. 243, atunci instanța de judecată care examinează cauza, poate pronunța în privința inculpatului, fie o sentință de achitare conform prevederilor art. 390 Cod de procedură penală, dacă se constată nevinovăția inculpatului, fie o sentință de condamnare, conform prevederilor art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală, cu stabilirea pedepsei și liberarea de executarea acesteia în cazul amnistiei conform art. 107 Cod penal.

În consecință, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a adoptat o soluție neclară, fără a se expune pe aspectele esențiale menționate supra, lăsându-le fără o argumentare cuvenită, având în vedere circumstanțele particulare ale cauzei, prin ce a fost afectată soluția adoptată și astfel, recursul declarat de procuror urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel.

În acest context, Colegiul penal lărgit indică că potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (Suominen c. Finlandei (2003) §37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) §85).

7. La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de dispozițiile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul cuvenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual penale – asupra motivelor esențiale indicate în cererea de apel și chestiunile esențiale supuse atenției sale, și în măsura competenței sale asupra motivelor din recursul ordinar declarat, nominalizate în prezenta decizie, să țină cont de toate circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date, să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, și în dependență de circumstanțele constatate, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală și jurisprudența CtEDO.

În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Cahul, Tomița Mihail, casează total decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 19 aprilie 2022, în cauza penală în privința lui *Crivoborod Nicanor xxxx* și dispune rejudecarea cauzei, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia motivată este pronunțată la **23 decembrie 2022**.

Președinte

Toma Nadejda

Judecători

Boico Victor

Diaconu Iurie

Catan Liliana

Guzun Ion